

ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΤΣΑΚΩΝΑ

Ποιος δεν επιθυμεί έναν «έντιμο συμβιβασμό» με την Τουρκία;

Είναί αλήθεια ότι η μη επίλυση της πολύχρονης ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης οφείλεται κατά κύριο λόγο στην Τουρκία. Υπήρξαν πράγματι στο παρελθόν υπαναχωρήσεις από την πλευρά της Τουρκίας σε ειλικρινείς προσπάθειες της ελληνικής πλευράς, με χαρακτηριστικότερη εκείνη του Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ στην πρόταση του Κωνσταντίνου Καραμανλή το 1975 για από κοινού προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ΔΔΧ) ή/και εκείνη του Μεσούτ Γιλμάζ στην πρόταση του Κωνσταντίνου Μπιστοτάκη το 1991 για έναν άτυπο διαχωρισμό τριών ζωνών της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, με στόχο να διευκολυνθεί η εξερεύνηση και εκμετάλλευση εντός των μη διαφιλονικούμενων περιοχών.

Υπήρξαν όμως υπαναχωρήσεις και εκ μέρους της Ελλάδας. Αναμφίβολα, εκείνη που αποδείχτηκε καταλυτική για την απόλεια της σημαντικότερης ευκαιρίας για την επίλυση της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης ήταν της κυβέρνησης του Κώστα Καραμανλή το 2004. Επέλεξε τότε η ακύρωση των ιστορικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι το 1999 που δρομολογούσαν την επίλυση της αντιπαράθεσης εντός των επόμενων πέντε χρόνων και – εάν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας δεν απέδιδαν – μέσω της υποχρεωτικής προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Ο λόγος της υπαναχώρησης ήταν βεβαίως το πολιτικό κόστος, δηλαδή το κόστος του συμβιβασμού που η τότε κυβέρνηση θεωρούσε ότι θα συνεπαγόταν η επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών μέσω του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης (στην κρίση άλλωστε του οποίου, είχε ευθαρσώς δηλώσει ο υπουργός Εξωτερικών της, δεν είχε καμία εμπιστοσύνη), το οποίο θα πρόσφερε οπωσδήποτε κάτι λιγότερο από το 100% όσων δικαιωματικά είχε γαλουχηθεί η κοινή γνώμη να θεωρεί ότι της ανήκουν στο Αιγαίο.

Είκοσι χρόνια μετά, ο επανεκλεγείς για δεύτερη θητεία και επικεφαλής μιας από τις ισχυρότερες κυβερνήσεις της Μεταπολίτευσης, διαθέτοντας την «έξωθεν καλή μαρτυρία» όσον αφορά τη διαχείριση μιας δύσκολης Τουρκίας το προηγούμενο διάστημα και εμφορούμενος τόσο από «κουλτούρα επίλυσης» όσο και από πραγματική – και όχι διακηρυκτική – πίστη στο διεθνές δίκαιο και στα δικαστικά όργανα εφαρμογής του, δηλώνει έτοιμος να προσθήσει μια τολμηρή ατζέντα διάλογου με την Τουρκία που θα αφορά τον πυρήνα της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης και θα έχει ως κατάληξη το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Πιστεύει, με άλλα λόγια, ότι η δαπανηρή και επίπονη εξισορροπητική προσπάθεια που καταβάλλει η Ελλάδα δεν μπορεί και δεν πρέπει να εξαντλείται στην εξομάλυνση των σχέσεών της με την Τουρκία, αλλά ότι ο τελικός στόχος (end-state) πρέπει να είναι η επίλυση της πολύχρονης

αντιπαράθεσης. Προφανώς και όλα τα παραπάνω δεν συνεπάγονται απομείωση είτε της κυριαρχίας είτε των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας παρά μόνον εάν κάποιος – σκόπημα ή μη – συγχέει την πραγματική κυριαρχία και τα πραγματικά (μετά από οριοθέτηση) κυριαρχικά δικαιώματα με τη «δυνπτική» κυριαρχία ή τα «δυνπτικά» κυριαρχικά δικαιώματα. Είναι προφανές ότι όσοι διατελούν σε καθεστώς τέτοιας σύγχυσης θα διαβλέψουν «απομείωση της κυριαρχίας» σε περίπτωση που τα ελληνικά χωρικά ύδατα δεν επεκταθούν στα 12 ν.μ. σε ολόκληρο το Αιγαίο ή/και «απομείωση των κυριαρχικών δικαιωμάτων» εάν δεν υπάρξει σύνδεση των Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών Ελλάδας και Κύπρου.

Αλλά οι λέξεις έχουν σημασία, όπως και ο χρόνος στον οποίο εκφέρονται, όπως και το κοινό στο οποίο απευθύνονται. Για αυτό και ήταν άκαιρη και αχρείαστη η αναφορά του Πρωθυπουργού σε «υποχωρήσεις από κάποιες θέσεις» απευθυνόμενος σε μια κοινή γνώμη, μεγάλο μέρος της οποίας, και με τη βοήθεια ορισμένων «μονίμως ανησυχούστων», έχει μάθει να σκέπτεται με όρους αποκλειστικών δικαιωμάτων και επιλεκτικής χρήσης του διεθνούς δικαίου. Προτιμότερη θα ήταν η αναφορά στον σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο «έντιμο συμβιβασμό» που επιθυμεί η Ελλάδα να προκύψει από τον διάλογο με την Τουρκία, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τη μεθοδολογία που έχει ήδη εφαρμόσει η Ελλάδα όσον αφορά την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών (υφαλοκρηπίδας με Ιταλία, Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με Αίγυπτο) και η οποία υποδεικνύει στην Τουρκία ότι συμφωνίες για την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών της με όμορα κράτη είναι δυνατή στη βάση αμοιβαίου συμβιβασμού και οφέλους και όχι μέσω της επιβολής της θέλησής του ενός επί του άλλου.

Ο Παναγιώτης Τσάκωνας είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και επικεφαλής του προγράμματος ασφάλειας και εξωτερικής πολιτικής στο ΕΛΙΑΜΕΠ

Προτιμότερη θα ήταν η αναφορά στον σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο «έντιμο συμβιβασμό» που επιθυμεί η Ελλάδα να προκύψει από τον διάλογο με την Τουρκία, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τη μεθοδολογία που έχει ήδη εφαρμόσει η Ελλάδα όσον αφορά την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών